

La Masia Mariona

«univers Patxot» i seu del
Parc Natural del Montseny

per Josep Massot i Muntaner

Dins l'univers Patxot de la Masia Mariona, sala de les missions de l'Obra del Cançoner popular.

El 28 d'octubre de 2009 va tenir lloc a Mosqueroles (Fogars de Monclús), en ple Montseny, un acte especialment significatiu: la inauguració oficial de la Masia Mariona renovada i convertida des d'ara en seu del Parc Natural del Montseny i en museu que recorda la vida, l'obra i el mecenatge, importantíssim per a tants aspectes de la cultura catalana, del qui en va ésser primer propietari, l'industrial i científic guixolenc Rafael Patxot i Jubert.

Rafael Patxot, nascut el 1872, havia dedicat precisament una part de les seves energies a un projecte de gran envergadura sobre la masia catalana, en col·laboració amb el Centre Excursionista de Catalunya, que guarda al seu arxiu una bona part de la correspondència, de les múltiples fotografies i dels diversos treballs que es van emprendre per a una gran obra de conjunt que mai no va poder arribar a bon port. El principal promotor d'aquest projecte era l'arquitecte olotí Josep Danés i Torras, home de confiança de Patxot, el qual precisament li va encarregar la construcció d'una masia que havia d'evocar en endavant el nom de la seva filla Maria, traspassada prematurament. La Masia Mariona, una de les obres més destacades de Danés, va ésser enllestida entre els anys 1927 i 1931 i els Patxot hi pogueren passar temporades durant els anys de la Segona República.

El juliol de 1936 Patxot, considerat burgès pels anarquistes que s'havien fet els amos de la situació després del cop d'estat fracassat dels militars a Barcelona, va haver d'abandonar la seva masia i el seu país, sota la protecció del conseller de Cultura Ventura Gassol. Ja no hi tornà mai més, atès que tampoc no va veure amb bons ulls el règim autoritari i anticatalà del general Franco, i s'establí d'una manera definitiva a Ginebra, on morí el 1964.

Malgrat la seva llunyania, Patxot no es desinteressà mai de la gran tasca que havia dut a terme fins al 1936 a Catalunya i, tot i que se sentia dolgut per la manera com s'hi havia sentit tractat, inculcà als seus fills i als seus néts un sentiment de fidelitat i de catalanitat, que havia de dur, en el moment que les circumstàncies ho permetessin, a la recuperació per a Catalunya de tot allò que s'havia salvat dels desastres successius.

Com va explicar, en un emotiu parlament en un perfecte català, el nét de Patxot, Rafael Carreras-Patxot —important físic atòmic, establert des de sempre a Suïssa—, en morir el seu avi tenia sobretot dos fronts que no sabia ben bé com resoldre. En primer lloc, l'arxiu de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, una empresa extraordinària que Patxot havia tirat endavant des

del 1923 en col·laboració amb l'Orfeó Català i que, un cop acabada la guerra, no havia volgut continuar, malgrat els desigs de l'Orfeó, mentre Franco es mantingués al poder. Aquest arxiu, que després d'un plet amb l'Orfeó —guanyat per Patxot— estava migpartit entre Catalunya i Suïssa, va ésser cedit el 1991 al monestir de Montserrat, des d'on ens hem esforçat per posar-lo a l'abast de tothom i per reprendre la publicació de la sèrie de «Materials» de l'Obra del Cançonero Popular de Catalunya, iniciada abans de la guerra per Patxot. En segon lloc, la Masia Mariona, saquejada i fins i tot incendiada entre el 1936 i el 1939. Rafel Carreras-Patxot va confessar que en algun moment havia pensat d'enderrocar-la, a fi que no servís per a alguna finalitat no desitjada pel seu avi, però finalment va tenir la bona pensada de cedir-la a la Diputació de Barcelona, la qual s'ha fet càrrec del seu arranament i hi ha establert la seua administrativa del Parc Natural del Montseny.

La Masia Mariona, però, no ha quedat desvinculada de la família que la va construir. Ben al contrari, la planta baixa de l'edifici ha estat convertida —sempre amb un gran respecte per l'edifici original— en un equipament cultural dedicat a la vida i l'obra de Rafael

Patxot i Jubert, presidit per un bust del mecenes procedent de Suïssa. A més d'un llarg audiovisual que recrea la fugida de Rafael Patxot i de la seva muller Lluïsa cap a Barcelona i cap a l'estranger, l'estiu de 1936, i que passa revista als principals esdeveniments de la vida i del mecenatge de Patxot, els visitants hi poden trobar una introducció excel·lent al que s'anomena l'«Univers Patxot», a partir de fotografies, d'impresos, de textos, de reproduccions i fins i tot d'objectes originals. Cinc sales successives hi són dedicades a la Masia Catalana —el projecte en col·laboració amb el Centre Excursionista de Catalunya al qual m'he referit abans—, a la relació amb els llibres i amb la natura (amb les nombroses obres publicades per Patxot mateix i sobretot amb les que va fer possibles amb la seva generositat, i amb l'explicació de la seva aportació a la meteorologia), a la dedicació a l'*Atlas internacional dels núvols i dels estats del cel*, a l'«Observatori Català» que Patxot va instal·lar a la seva casa de Sant Feliu de Guíxols i a les seves derivacions en el camp de l'astronomia, de la meteorologia i de la climatologia, i finalment a l'Obra del Cançonero Popular de Catalunya, amb un mapa que recull admirablement les missions de recerca que va

BIBLIOTECA SERRA D'OR

NOVETATS

► Breu història de l'Alguer

ANTONIO BUDRUNI

Aquesta obra ofereix, per primera vegada en català, una completa història de l'Alguer, a Sardenya, on es parla català des del segle XIV. El professor Antonio Budruni repassa el que s'ha anat esdevenint a l'Alguer des de la prehistòria fins al 1720, quan Sardenya deixà de pertànyer a la Corona espanyola i passà a la de Savoia.

Amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona.

► Els «Coloquios Cataluña-Castilla» (1964-1971) Debat sobre el model territorial de l'Espanya democràtica

JORDI AMAT

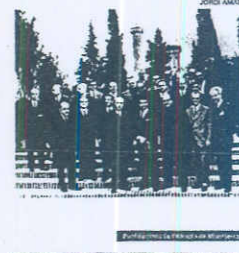
Als anys seixanta, alguns dels intel·lectuals més prestigiosos d'Espanya es van constituir en grup, amb l'objectiu de promoure la cultura democràtica i elaborar un discurs d'oposició al franquisme. Aquest llibre descobreix un dels eixos que es van plantejar els seus integrants: la discussió i la recerca de fórmules per a construir políticament la plurinacionalitat de l'estat.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat · comanda@pamsa.cat · www.pamsa.cat

Breu història de l'Alguer

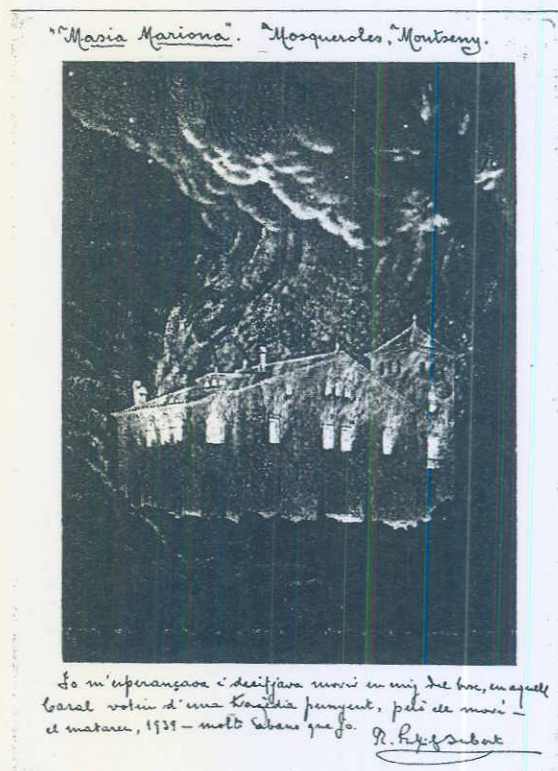
Els «Coloquios Cataluña-Castilla»
(1964-1971)
Debat sobre el model territorial
de l'Espanya democràtica

desenvolupar fins a la guerra civil i els indrets dels Països Catalans per on van passar.

Aquesta esplèndida exposició permanent —que ha estat duta a terme amb dedicació i amb competència per l'empresa Factory— està pensada per a grans i per a petits, i no tinc cap dubte que resultarà d'un gran interès per a les escoles i els diversos grups que visiten el Parc Natural del Montseny.

Amb la finalitat de prosseguir en tant que sigui possible les múltiples iniciatives de Rafael Patxot i Jubert i de mantenir-ne viu el record, la Diputació de Barcelona ha tingut la bona pensada de constituir un consell assessor, en el qual hi ha representades les principals institucions que van tenir contacte al seu moment amb aquestes iniciatives i algunes persones que per una raó o una altra estan especialment relacionades amb la família Patxot. D'aquesta manera la Masia Mariona haurà trobat una destinació digna del seu constructor i servirà de punt de partida i de suport per a noves accions que actualitzin la gran tasca que Rafael Patxot i Jubert va dur a terme, en solitari i sovint contra corrent, tot al llarg de la seva vida.

Al peu d'una imatge de la Masia Mariona en flames, l'autògraf de Patxot dolent-se que li mataren el casal i l'esperança de morir-hi.

La família Carreras-Patxot i els membres del consell assessor de l'«Univers Patxot» davant la Masia Mariona. 28 d'octubre de 2009. (Foto: Xavier Renau)